

Aldona Vasiliauskienė

Palaimintasis Klementijus Šeptyckis: kelias į Altoriaus garbę

Vladimiro kalėjime (180 km nuo Maskvos) kartu su Dievo Tarnu Mečislovu Reiniu (1884–1953) kalėjo daug lietuvių bei kitų tautų garbingų asmenų. Vienas jų – ukrainietis, Graikų apeigų katalikų Studitų ordino archimandritas palaimintasis Klementijus Šeptyckis (1869–1951).

2010 m. spalio 29–30 dienomis K. Šeptyckio ir M. Reinio vardai plačiai nuskambėjo Vladimiro radijo, televizijos laidose, daug žinių pateikta internetinėse svetainėse. Spalio 29 d. Vladimiro katalikų Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčioje vykusioje konferencijoje skaityti pranešimai apie šiuos bei kitus kankinius, spalio 30 d. Vladimiro senosiose kapinėse jiems atidengtos memorialinės lentos.

2011-ieji – Klementijaus Šeptyckio mirties Vladimiro centale (taip vadinamas ypatingo griežtumo kalėjimas) 60-metis. Šią datą pažymėti ruošiasi Lvovo Religijos istorijų muziejus, vienuoliai studitai, Rytų (Graikų) apeigų katalikai. Šis straipsnis Lietuvos katalikiškame laikraštyje “XXI amžius” – pagarbos ženklas ukrainiečiams.

Palaimintasis Klementijus Šeptyckis – jauniausias Dievo tarno metropolito Andriejaus Šeptyckio (1865–1944) brolis, jo patikėtinis asmuo. Andriejus Šeptyckis – vienuolis bazilijonas 44 metus (1901–1944), t. y. iki mirties, buvo Lvovo metropolitas.

Kazimieras Marija Šeptyckis (Klementijus vardą pasirinko įstojęs į vienuolyną) gimė Lvovo srities Javorivskio valsčiaus Prilbičių kaime gyvenusių grafų – Jano Kantijaus Religijaus Šeptickio (Maltos ordino garbės nario) ir itin religingos Sofijos (žinomo lenkų rašytojo Oleksandro Fredro dukters) šeimoje. Jis – jauniausias, šeštas, sūnus. Pirmąsias mokslo žinias gavo iš motinos. Šeimoje buvo bendraujama prancūzų, anglų, vokiečių, ukrainiečių ir lenkų kalbomis.

1883 m. Kazimieras buvo išvežtas į Krokuvos (Lenkija) Šv. Onos gimnaziją, kurią baigęs su pagyrimu, studijavo teisę Krokuvos Jogailaičių universitete, o Miunchene ir Paryžiuje atliko stažuotę. 1892 m. Krokuvos universitete grafas K. Šeptyckis apsigynė teisės mokslų daktarata.

Grįžęs į Galiciją, tėvams pasakė savo troškimą stoti į vienuolyną. Tuo metu į bazilijonų vienuolyną jau buvo įstojęs vyriausias brolis Romanas (pasirinkęs vienuolinį Andriejaus vardą, būsimasis metropolitas). Tėvui pasipriešinus, Kazimieras tapo tėvų – grafų – dvarų valdytoju. Būdamas veiklus, pradėjo politinę karjerą: katalikų susirinkimuose skaitė referatus, 1900 m. išrinktas į Austrijos parlamentą, o 1901 m., kaip Peremyšlio srities atstovas, – kandidatu į Valstybinę Radą (tarybą) Vienoje. Visur aktyvus grafas Kazimieras Šeptyckis išrenkamas rūmų sekretoriumi. Tačiau, be plačios politinės veiklos, jis dirba ir Bažnyčiai: Deviatnikų kaime stato paraprijai

cerkvę; Parlamente iškelia klausimą dėl darbininkų pensinio aprūpinimo ir jų socialinės gynybos. Ši K. Šeptyckio iniciatyva buvo teigiamai išspręsta.

Grafas Kazimieras tampa artimu savo brolio – Lvovo ir Galicijos metropolito Andriejaus Šeptyckio bendradarbiu, patikėtiniu įvairiuose reikaluose. 1911 m. spalio 1 d. per tėvo 75-mečio jubiliejų (motina jau buvo mirusi) grafas Kazimieras pranešė apie apsisprendimą stoti į Studitų vienuolyną. Norėdamas įgyti vienuolinės patirties, jau gruodžio viduryje įstojo į noviciatą pas benediktinus Berone (Vokietija). O 1912 m. gruodį tapo Šv. Juozapo vienuolyno Kamenice (dabartinė Bosnija) novicijumi. 1913 m. vasarį grafas Kazimieras Šeptyckis, eidamas 44 metus, buvo išventintas į Studitų ordino vienuolius. Pasirinko vienuolinį Klementijaus vardą.

Bizantijos vienuolis šv. Teodoras Studitas (759–826) gimė kilmingoje ir pamaldžioje šeimoje. Jo motina Teoktista ir dėdė – Bizantijos abatas Platonas – garbinami kaip šventieji. Dėdės pamaldumo pavyzdys paskatino 22 metų Teodorą stoti į vienuolyną. Kunigu jį išventino Konstantinopolio patriarchas Tarasijus, bet dėl Teodoro parodyto nuolankumo imperatoriaus Konstantino svetimoterystei, jų ryšiai nutrūko. 796 m. Teodoras buvo ištremtas į Tesalonikus. Su imperatoriumi ir patriarchu Tarasijumi susitaikė 797 m., kai Teodoras ir Platonas įsikūrė Studijos vienuolyne, kuris davė pradžią garsiajai “Studitų regulai”.

Šv. Teodoras Studitas buvo aktyvus ikonoklastų (ikonų naikinimo) sąjūdžio priešininkas. Su kitais vienuoliais jis organizavo viešas procesijas, kuriose nešė draudžiamus paveikslus. 815–821 metais už savo veiklą buvo ne kartą nuplaktas, įkalintas ir ištremtas. Negalėdamas grįžti į Studijos vienuolyną, įsikūrė kitoje Bosforo pusėje, Prinkipe. Čia 826 metų lapkričio 11 d. mirė.

Šv. Teodoras Studitas paliko svarų įnašą reformuodamas vienuolinį gyvenimą disciplinos, administracijos bei dvasingumo aspektais. Išskirtine dorybe laikė meilę darbui. Stropumas materialiniuose reikaluose, pasak Teodoro, liudija užsidedimą gerai atlikti dvasines pareigas. Šv. Teodoras Studitas darbą yra pavadinęs tam tikra “liturgija”, teigdamas, kad joje išgauti turtai turėtų būti panaudojami vargšų gerovei.

2009 m. gegužės 27 d. bendrosios audiencijos katechezėje popiežius Benediktas XVI kalbėjo apie šv. Teodorą Studitą, jo įvestos vienuolinio gyvenimo regulos aktualumą šiandienos Bažnyčiai, jo kvietimą puoselėti Kristaus Kūno vienybę tvarkingu gyvenimu, ugdant darnius vienus su kitais santykius šventoje Dvasioje. Šv. Teodoro “Studitų regula” su kai kuriais pakeitimais buvo įdiegta maždaug prieš tūkstantį metų garsiajame Atoso kalne ir Kijeve [1].

Tapęs studitu, Klementijus Šeptyckis teologijos studijoms 1913 m. spalio 1 d. buvo išsiųstas į Kanizijaus universitetą Insbruke. 1915 m. rugpjūčio 28 d. išventintas kunigu. Baigęs studijas, grįžo į Galiciją, priėmė amžinuosius vienuolio įžadus.

1919 m. atvyko į Dangun Ėmimo Lavrą Unive, nuo 1923 m. tapo Lavros igumenu. Jo vienuolinės veiklos plotmę liudija tai, kad 1910 m. buvo 30 vienuolių, o ėmus vadovauti Klementijui, sovietinės okupacijos išvakarėse (1939) Lavroje vienuolių skaičius išaugo iki 225.

Klementijus Šeptyckis buvo vienas Metropolijos teismo narių. Jis žinomas ir kaip religinės literatūros kūrėjas. Tačiau ne visi jo darbai išaiškinti: pasirašinėjo įvairiais slapyvardžiais, spausdino užsienio šalių teologiniuose rinkiniuose.

Svarbiausias darbas – 1936 m. kartu su broliu, metropolitu Andriejumi Šeptyckiu parašytas “Tipikonas”. Tai įstatai vienuoliams studitams.

1939 m. rugsėjo 17 d. Galiciją okupavus sovietams, Klementijus Šeptyckis 1939 m. spalio 9 d. metropolito Andriejaus slapta išventintas Rusijos ir Sibiro egzarchu (vietoj sovietų nukankinto vyskupo Leonido Fiodorovo), paskirtas Rusijos ir Sibiro apaštalinio administratoriumi.

1939–1940 m. skaudūs Šeptyckių giminei: sovietai nukankino du Klementijaus brolius ir brolio sūnų, kiti giminaičiai buvo deportuoti į Sibirą.

Nors tuo metu NKVD viešai neuždraudė UGKC (Ukrainos Graikų apeigų katalikų cerkvės – bažnyčios) veiklos, tik įsakyta neskleisti antitarybinės propagandos, tačiau keletas UGKC dvasininkų pateko į saugumo rankas. Jiems buvo pradėtos operatyvinės bylos. 1939 m. Stanislavskio (dabar Ivano Frankivsko) srityje Ukrainos NKVD užvedė operatyvinę bylą “Čiuma”, į kurią pakliuvo 20 Graikų apeigų katalikų dvasininkų ir tikinčiųjų. Lvovo srities byloje “Chodiaščyje” tardyta ir nuteista per 50 asmenų.

Pirminis operatyvinės veiklos planas – atitraukti UGKC nuo Vakarų, nuo Vatikano ir, sukūrus savarankišką – autokefalinę cerkvę, prijungti prie Rusijos Stačiatikių cerkvės – NKVD buvo parengtas jau 1940–1941 m. ir patvirtintas Lauryno Berijos (Lavrentij Berija). Susijungimo su Maskvos patriarchatu būsimo vadovas – protojerėjus Gavrilas Kostelnikas 1941 m. sausio 11 d. pradėjo bendradarbiauti su saugumo organais (bendradarbiauti privertė naudodami šantažą, suimdami sūnų). Žinodami metropolito A. Šeptyckio ir J. Slipyjaus požiūrį, NKVD su Kostelniku svarstė galimybes, kaip sukurti nuo Romos nepriklausomą Ukrainos autokefalinę Bažnyčią (Cerkvę). Saugumo nurodymu, šia tema Kostelnikas parašė keletą straipsnių ir referatų.

1940–1941 m. NKVD buvo suplanavusi okupuotoje Ukrainoje išprovokuoti bažnyčios skilimą viduje (tarp Rytų ir Vakarų apeigų katalikų), visapusiškai diskredituoti Bažnyčios vadovus faktais iš jų asmeninio gyvenimo, apkaltinti juos pažeidus kanonus ir piktavališkai panaudojus bažnyčių turtą, suaktyvinti bažnytinę kovą dėl unitų prijungimo prie Rusijos stačiatikių. Be to, Ukrainos SSR Aukščiausioje Taryboje buvo numatyta kelti klausimą dėl atsakingų asmenų kulto reikalams prie sričių partijos komitetų paskyrimo ir USSR Vakarinių sričių dvasininkijai, suderinus su vietos NKVD, įvesti mokesčių sistemą.

Tokiomis sunkiomis sąlygomis t. Klementijus Šeptyckis vadovavo Studitų vienuolijai. O Antrojo pasaulinio karo metu teikė prieglobstį persekiojamiems žydams.

Mirus archimandritui Andriejui, 1944 m. lapkričio 12 d. Klementijus Šeptyckis buvo išrinktas Studitų ordino archimandritu.

1944 m. gruodį Ukrainos Graikų apeigų katalikų Bažnyčios atstovų delegacija (t. Gavrijilas Kostelnikas, t. Ivanas Kotivas ir vienuolis studitas Germanas (Grigorijus Budzinskis), vadovaujama Klementijaus Šeptyckio, vyko į Maskvą aptarti UGKC

padėties ir jos būklės normalizavimo SSSR. Susitiko su Ivanu Polianskiu, kuriam perdavė dokumentus – metropolitų (jau mirusio Andriejaus Šeptyckio ir naujojo Josyfo Slipyjaus) raštus – laiškus Stalinui, Molotovui ir Berijai. I. Polianskiui perduotame Memorandume rašyta, kad UGKC išliktų iki 1939 m. karo turėtos teisės.

Metropolitas Josyfas Slipyjus, pajutęs, kad jo areštas – tik laiko klausimas, pasikvietė vyskopus Mikitą (Budką) ir Mikalojų (Čarneckį), archimandritą Klementijų Šeptyckį ir tėvų redemptoristų viceprovincijolą Josyfą de Vochtą ir paskyrė juos Lvovo arkivyskupijos administratoriais.

1945 m. balandžio 11 d. suimtas metropolitas J. Slipyjus jau kitą dieną buvo išvežtas į Kijevą tardymui. Iki 1945 m. balandžio 21 d. Lvovo srityje buvo areštuoti 33 asmenys: metropolitas, du vyskupai, 20 kunigų, 2 dekanai, 3 seminaristai ir 5 pasauliečiai.

Suėmusi episkopato narius, sovietinė valdžia siekė suformuoti “Iniciatyvinę grupę”, kuri siektų UGKC susijungimo su Rusijos stačiatikių cerkve. Šios “laisvanoriškai” susidariusios grupės vadovu tapo Gavrilas Kostelnikas, kurį 1945 m. balandžio pabaigoje sovietų valdžia paskyrė Lvovo arkivyskupijos administratoriumi. “Iniciatyvinės grupės” veikla nepatenkintiems dvasininkams vadovavo archimandritas Klementijus Šeptyckis ir t. Ivanas Kotivas. Jie parašė laišką SSSR Liaudies komisarų Tarybos viršininkui V. M. Molotovui, kitiems asmenims.

Šie protesto raštai tapo svarių įkalčių, liudijančių “nepaklusnumą sovietinei valdžiai, sąmoningas pastangas jai kenkti”. Pagausėjo areštų.

Klementijus Šeptyckis iki 1945 m. rudens gyveno Lvove prie Šv. Juro soboro. 1946 m. sovietams uždraudus UGKC veiklą, K. Šeptyckis buvo priverstas sugrįžti į Unevą. Tačiau tai neapsaugojo nuo aštrių KGB akių. 1947 m. birželio 5 d. Klementijus Šeptyckis suimtas Uneve, tardytas Lvove, liepos 4 d. nuvežtas į Kijevą ir vėl tardytas. Už 54–1 “a”; 54–2 straipsnių pažeidimus SSSR MGB Ypatingojo pasitarimo nuteistas 8 metams griežto režimo lageryje – Vladimiro centrale.

1948 m. vasario 28 d. Klementijus Šeptyckis, einantis 79-uosius metus, atvežtas į Vladimiro centralą.

Klementijaus Šeptyckio asmens byla Nr. 3103 saugoma skyriaus “ОАИиЗ ЖПП УВД по Владимирской области” (Vidaus reikalų valdybos Vladimiro sričiai Politinių represijų aukų Informacinio centro Archyvinės informacijos ir reabilitacijos skyriuje) 10-ojo fondo, kuris vadinamas “Коллекция личных дел заключенных в местах л/свободы” (Laisvės atėmimo vietose mirusių nuteistųjų asmens bylų kolekcija) 4-ame apraše. Byla susideda iš dviejų dalių: I d. turi 20 lapų, II d. apimtis –118.

1950 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 18–32 – 39576 nuteistasis Klementijus Šeptyckis išlaikymui išsiunčiamas į Čeliabinsko srities Verchne–Uralo kalėjimą. Dokumentą pasirašė SSSR MGB Vladimiro kalėjimo kanceliarijos viršininkas kapitonas Rodionovas (parašas 88 lape). Deja, kalinio išsiųsti nebespėjo. Garbingo amžiaus terorizuojamo dvasininko sveikata silpo, 1951 m. gegužės 21 d. vakare (21 val. 30 min.) mirė (nuoroda 89 lape). Mirties priežastis – nusilpusi širdis (93 lapas). Gegužės 3 d. trečią val. nakties palaidotas Vladimiro miesto senose kapinėse, palaidojimo vieta nenurodyta (90 lapas).

Būtina teikti garbę ukrainiečiams, kurie jau Nepriklausomybės pradžioje (1990–1991) rašė laiškus Vladimiro kalėjimo vadovybei, prašydami suteikti žinių apie archimandritą Klementijų Šeptyckį, jo mirtį, reikalaudami atsiųsti jo nuotraukų, bylos nuorašus (šie laišškai, jau tapę dokumentais, įsiūti byloje).

2000 m. rugsėjo 13 d. Univo Lauros igumenas t. Benediktas (Valerijus Aleksijčiukas) Rusijos Vidaus reikalų ministerijos Vladimiro srities Vidaus reikalų valdybos Informacinio centro viršininkui rašė tarpininkavimo raštą, kad leistų t. Teodorui Martiniukui susipažinti ir studijuoti archimandrito Klementijaus Šeptyckio bylą moksliniais tikslais.

Minėtos pastangos, aišku, ir daugelis kitų beatifikacijos procesui reikalingų darbų, davė gražių rezultatų. Popiežius Jonas Paulius II, lankydamasis Ukrainoje, 2001 m. birželio 27 d. archimandritą Klementijų Šeptyckį paskelbė palaimintuoju.

Vienuoliai studitai Vladimiro kapinėse už didelę pinigų sumą įsigijo netoli kalėjimo sienos nedidelį lopinėlį žemės, kuriame pastatydami archimandritui Klementijui Šeptyckiui paminklą, įrengė simbolinį palaimintojo kapą.

Paminkle įrašas ukrainiečių ir rusų kalbomis: “Palaimintasis kankinys Klementijus Šeptyckis archimandritas Dangun Ėmimo Lavros Unive (1869–1951)”, kitoje paminklo pusėje: “Atidavęs gyvybę už krikščionių tikėjimą Vladimiro centrale”. Nuo 2004 m. Vladimiro Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčios klebonas t. Sergiejus Zujevas kasmet Vėlinių dieną prieš šį paminklą aukoja šv. Mišias.

Vladimiro katalikų bažnyčioje kabo Palaimintojo ikona, o 2010 m. spalio 30 d. Vladimiro miesto kapinėse užbaigtas memorialas: palaimintajam Klementijui Šeptyckiui ir Dievo tarnui Mečislovui Reiniui atidengtos paminklinės lentos.

Ukrainoje Klementijaus Šeptyckio vardas įamžinamas ikonomis, straipsniais, leidiniais, pranešimais konferencijose ir kitomis formomis. Lvove yra privati Palaimintojo Klementijaus Šeptyckio gimnazija (Chodkevičiaus gatvė Nr. 16), jo vardu pavadinta šventovė (Palaimintojo Klementijaus Šeptyckio cerkvė), Univo vienuolyne (netoli Lvovo) 2005 m. rugpjūčio 19 d. atidengta memorialinė lenta Dievo tarnui Andriejui ir palaimintajam Klementijui Šeptyckiams (lentą atidengė Lenkijos užsienio reikalų ministras Adamas Danielius Rotfeldas). Palaimintojo Klementijaus Šeptyckio vardas plačiai nuskambės minint jo 60-ąsias mirties metines.

Rytų (Graikų) apeigų katalikams, arba unitams, priklauso vienuoliai bazilijonai, studitai, redemptoristai ir dar nemaža kitų vyrų bei moterų vienuolijų. Studitų ordino archimandritas palaimintasis Klementijus Šeptyckis Lietuvos spaudoje dažnai gretinamas su Dievo tarnu arkivyskupu Mečislovu Reiniu. Kalbant apie Dievo tarną arkivyskupą Mečislovą Reinį (1884–1953) ir jo vardo įamžinimą Vladimire prie Kliazmos, minimas Rytų apeigų katalikų studitų ordino archimandritas Klementijus Šeptyckis (1869–1951). Abu tais pačiais 1947 m. suimti, abu nuteisti 8 metams kalėjimo, abu 1948 m. atvežti į Vladimiro centralą (kalėjimą), abu čia mirė, abu laidoti naktimis Vladimiro miesto senose kapinėse, esančiose prie pat centralo, abiejų laidojimo vietos nežinomos.

2001 m. popiežius Jonas Paulius II Klementijų Šeptyckį paskelbė palaimintuoju. Ukrainos vienuoliai studitai, pagerbdami savo – Studitų ordino – archimandritą Klementijų Šeptyckį, talkinant Vladimiro memorialui ir sutikus miesto valdžiai, Vladimiro miesto kapinėse, 2001 m. (ne 2003 m., kaip kartais teigiama) pastatė antkapinį paminklą simboliniam kapui, Vladimiro Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčiai padovanojo Klementijaus Šeptyckio ikoną, papuošusią galinę šventovės sieną.

Jeromonachas Leontijus parašė atsiminimus apie paminklo palaimintajam Klementijui statymą 2001 m. Jis rašė:

Вместе с другими Новомучениками Украинской Греко-Католической Церкви, Архимандрит Климентий (Шептицкий) (1869–1.05.1951) был провозглашен Блаженным во время визита Святого Отца Иоанна Павла II Папы Римского, 27 июня 2001 года, во Львове. Беатификации Архимандрита Климения предшествовали исследования и сбор материалов, которыми в 1999–2001 гг., с помощью российских историков, архивистов и активистов всероссийского общества “Мемориал” занимался иеромонах Святоуспенской Унивской Лавры Теодор (Мартынюк). В то время было организовано нескольких поездок в Россию (Вятка, Владимир, Москва, Петербург, Пинега, Соловки и др.) связанных с поисками архивных материалов и свидетельств про тюремные годы жизни Архимандрита Климения, а также другого студийского монаха и Блаженного преподобномученика Леонида Федорова, Экзарха Российской Греко-Католической Церкви (1879–1935).

После беатификации Блаженного, руководство монастыря приняло решение увековечить память Архимандрита Климения установлением символического памятника на его могиле. Памятник был изготовлен из т.н. “тербовлянского” камня (г. Тербовля, Тернопольской обл., Украина). В сентябре 2001 г. группа монахов монастыря, которую возглавлял иеромонах Венедикт (Алексийчук), в то время игумен Лавры, на микроавтобусе отправилась в г. Владимир. Кроме него, в группу входили монахи Дамиан, Иов, Леонтий, Ярослав и работник монастыря Виктор Демкович.

Во Владимире монахов приютили на несколько дней на местном римокатолическом приходе Пресвятой Девы Марии – Царицы Розария настоятелем которого в то время был итальянский священник Стефано Каприо. С помощью местного отделения всероссийского общества “Мемориал” удалось получить разрешение на установление памятника на Князь-Владимирском кладбище (второе название – Старое городское кладбище) которое находится около ныне действующей тюрьмы Владимирский “централ”. Именно в этой тюрьме (в то время – Владимирская тюрьма особого назначения МГБ СССР) содержался в 1948–1951 гг. Климентий (Шептицкий). Из свидетельств бывшей работницы “Централа” В. И. Лариной было известно приблизительное место расположения общих могил в которых хоронили

заключенных. В. И. Ларина утверждала что в яму с трупом умершего лежали также бутылку с запиской в которой указывалась фамилия, дата рождения и смерти заключенного. К сожалению, предварительные поиски не позволили локализовать точное место захоронения Архимандрита Климентия. Поэтому было решено установить символический памятник в той части кладбища где располагались братские могилы заключенных. Монахи собственными руками установили памятник своему Архимандриту и Блаженному которому суждено было окончить свой жизненный путь далеко от родного монастыря.

Studitų idėją statyti Vladimiro kapinėse paminklą palaikė ir rėmė Vladimiro Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčios tuometinis klebonas italas t. Stepanas Kaprio. Jis klebonijoje apgyvendino ir globojo į paminklo šventinimo iškilmes iš Ukrainos atvykusius vienuolius studitus: igumeną Benediktą (dabar Lvovo arkivyskupijos vyskupą – pagalbininką), vienuolius Damianą, Leontijų ir Jovą, o taip pat ir pasaulietį Viktorą Demkovičių.

2010 m. spalio 30 d. – Politinių represijų aukų atminimo dieną Rusijoje – Vladimiro kapinių memoriale šalia jau esančių trijų paminklinių lentų, skirtų japonų kariams, lenkui ir estui, atidengtos dvi naujos lentos: lietuviui Dievo tarnui arkivyskupui Mečislovui Reiniui ir ukrainiečiui studitų ordino archimandritui palaimintajam Klementijui Šeptyckiui.

Švč. Mergelės Marijos Rožinio Karalienės bažnyčios klebono t. Sergiejaus Zujevo bei Vladimiro miesto muziejaus organizuotose konferencijose (spalio 29 ir spalio 30 d.) skaityti pranešimai, skirti M. Reiniui (dr. A. Vasiliauskienė) ir K. Šeptyckiui (t. Manuilas Liškovičius).

K. Šeptyckio vardas garsinamas ir Lietuvoje, kai kalbama apie Dievo tarną arkivyskupą M. Reinį, jo kančias Vladimiro kalėjime ir vardo įamžinimą Vladimire.

Palaimintasis Klementijus Šeptyckis – jauniausias Dievo tarno metropolito Andriejaus Šeptyckio (1865–1944) brolis.

Eidamas 42 metus, grafas Kazimieras Šeptyckis pranešė tėvui (motina jau buvo mirusi) apie apsisprendimą būti vienuoliu. Gyvenimas išsidėstė tokiomis atkarpomis: nuo 1911 m. gruodžio vidurio pažintis su vienuoliniu gyvenimu pas benediktinus Berone (Vokietija); nuo 1912 m. gruodžio novicijus Kamenico (dabartinė Bosnija) Šv. Juozapo vienuolyne; 1913 m. vasarį grafas Kazimieras Šeptyckis (44 metų amžiaus) išventintas į Studitų ordino vienuolius; nuo 1913 m. spalio 1 d. teologijos studijos Kanizijaus universitete Insbruke; 1915 m. rugpjūčio 28 d. išventintas į kunigus, grįžo į Galiciją, priėmė amžinuosius vienuolio įžadus.

1919 m. atvyko į Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų Lavrą Unive (Vakarų Ukraina), nuo 1923 m. – Lavros igumenas.

1939 m. rugsėjo 17 d. Galiciją okupavus sovietams, Klementijus Šeptyckis tą pačių metų spalio 9 d. metropolito Andrejaus slapta išventintas Rusijos ir Sibiro egzarchu

(vietoj sovietų nukankinto vyskupo Leonido Fiodorovo), paskirtas Rusijos ir Sibiro apaštalinio administratoriumi.

Mirus archimandritui Andriejui, 1944 m. lapkričio 12 d. Klementijus Šeptyckis buvo išrinktas Studitų ordino archimandritu. 1947 m. birželio 5 d. sovietai jį suėmė Uneve.

Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų Univo Lavra garsėja stebuklingu Švč. Mergelės Marijos paveikslu (ikona), o Lavroje esantis stebuklingas šaltinis išgydo ligonius.

Archeologiniai duomenys rodo, kad jau XI a. čia buvo vienuolynas, o XIV a. pr. archyvuiniuose šaltiniuose Univas žinomas kaip dvasinis Galicijos (Haličinos) centras. Iki XV a. vidurio Univo vienuolynu rūpinosi Gediminaičių giminės kunigaikščiai, o vėliau – Lagodovskiai, apgindami vienuolyną nuo svetimšalių anpuolių.

Po totorių anpuolių XVI a. teritorija atiteko šlėktai Aleksandrui Vanko Lagodovskiui. Pasakojama, kad jis, turėdamas nesveikas kojas, sapne pamatė Dievo Motiną, kuri jam liepė miške ieškoti šaltinį ir jo vandeniu nuplauti jas. Stebuklingai išgijęs, šlėkta pažadėjo atstatyti sunaikintą šventovę.

XVI a. pradėta statyti mūrinė cerkvė virš šaltinio, vėliau – ir išoriniai bokštai bei gynybinės sienos. Archimandrito Anastasijaus Radilovskio laikais (apie 1547–1570) pastatytas vienuolynas ir įkurta mokykla.

1570 m. Lvovo valdytoju tapo Gedeonas Balabanas, kuriam Lenkijos karalius patronato teise leido valdyti Univo vienuolyną.

1648 m. rudenį įsiveržę totoriai sunaikino vienuolyno kaimus, daug žmonių paėmė į nelaisvę.

1655 m. archimandriją perėmus Lvovo valdovui Arsenijui Želibrovskiui, gyvenimas tapo ramesnis. Tačiau jis stabilizavosi tik su Šeptyckių gimine.

Varlaamas Šeptyckis – pirmasis iš Univo veikėjų priėmė uniją. 1711 m. Unive vykusiame vienuolynų viršininkų sobore nuspręsta laikytis senųjų tradicijų. Jas ginti ėmėsi ir Varlaamo įpėdinis, jo sūnėnas Atanasijus Šeptyckis. Taip vienas seniausių stačiatikių vienuolynų Galicijoje tapo unitų – Rytų apeigų katalikų – vienuolynu. Cerkvė ir vienuolynas buvo restauruoti ir perstatyti, atnaujinta spaustuvė, kurioje buvo išleista beveik 60 pavadinimų leidinių.

XVIII amžius – laikotarpis, kada labiausiai klestėjo vienuolynas.

Vietovei patekus į Austrijos imperijos rankas, 1790 m. Univo vienuolynas, kaip ir daugelis vienuolynų, buvo uždarytas. Tačiau metropolitas Michailas Levickis gebėjo susigrąžinti pastatus, pertvarkė juos savo rezidencijai, tuo būdu išgelbėdamas nuo galutinio sunaikinimo. XIX a. trečiajame dešimtmetyje buvo likviduoti teritoriją juosę apsauginiai grioviai ir valai, nugriauti išoriniai bokštai prie rytinių sienų, vietoje pietinės sienos pastatyti didingi rūmai. Iš čia M. Levickis vyskupiją valdė 40 metų. 1858 m. metropolitui mirus, jis buvo palaidotas Unive. Vienuolyno šventovėje jo atminimas įamžintas antkapine lenta.

Vienas iš Michailo Levickio palikuonių – Silvestras Sembratovičius – daug prisidėjo prie krašto kultūrinio atgimimo. Jo garbei netoli rezidencijos, S. Sembratovičiaus pamėgtoje vietoje, pastatytas atminimo ženklas su kryžiumi ir data “1836–1898”.

Vienuolinį gyvenimą atkurti Unive teko Andriejui Šeptyckiui. Gyvenamąsias patalpas perdavė vienuoliams studitams, suteikdamas Lavros statusą. Globojant metropolitui Andriejui Šeptyckiui ir jo broliui igumenui Klementijui Šeptyckiui, vienuolynas stiprėjo ir dvasiškai, ir materialiai. Vienuolinio gyvenimo poreikiams jie sukūrė taisykles – “Tipikoną”. Buvo organizuotas savarankiškas ūkis, vienuoliai išsilaikė savo darbu. Daug dėmesio skirta labdarai: prie vienuolyno veikė našlaitynas, kuriame iki 1936 m. išugdyta ir išmokslinta 170 jaunuolių.

Vienuoliai užsiėmė ir moksline veikla, turėjo turtingą biblioteką. 1935 m. pradėjo veikti nedidelė spaustuvė, leistas mėnesinis laikraštis “Aiškus kelias”.

Palaiminus metropolitui Andriejui Šeptyckiui, 1927 m. pradėjo veikti ikonų tapybos dirbtuvė – klasė. Svarbiausi jos darbai – ištapytas Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų šventovės interjeras bei vidinės Univo vienuolyno sienos (1935–1936).

Nuo 1950 m. rugsėjo 7 d. Univo vienuolyno patalpose įkurti invalidų namai, vėliau pertvarkyti į moterų psichiatrinį internatą.

Nepaisant sovietų draudimų, kasmet Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų šventėje į Univą atvykdavo žmonių iš visos Galicijos. Kadangi prie šaltinio buvo draudžiama prieiti, žmonės sėmėsi vandens iš netoliese ištekančio šaltinėlio. Nors Lavra formaliai buvo uždaryta, tačiau ji tęsė nelegalų gyvenimą, puoselėdama maldą ir vienuolinę bendruomenę. Studitai, likę internate, stengėsi išsaugoti pastatus ir ūkį nuo galutinio sunaikinimo.

1989 m. pabaigoje vienuoliai studitai pirmąsyk laisvai sugrįžo į savo smarkiai apgriautą vietovę. 1990 m. šventą Kūčių vakarą po ilgo laiko buvo aukotos pirmosios šv. Mišios vienuolyno šventovėje.

Lavros atstatymas reikalavo didelių pastangų ir gausių lėšų, tačiau viskas pamažu atgijo.

Prieš įėjimą į Lavrą yra didžiulis kryžius, pastatytas minint Ukrainos – Rusios krikšto 850-metį. Jis buvo pašventintas 1939 m. spalio 2 d. Sovietiniai okupantai kryžių sudaužė, jo dalis išmėtė. Dabar šių dalių likučiai saugomi prie šventovės. XX a. pabaigoje kryžius buvo atkurtas, pastatyta varpinė, kurioje 2007 m. įkelti ir pašventinti šeši nauji varpai.

Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų šventovės freskos – unikalus Ukrainos bažnytinio meno paveldas.

Komunistinė valdžia nutraukė vienuolynų veiklą. Po 1946 m. Univo vienuolyne buvo įkurtas konclageris Graikų apeigų katalikų vienuoliams: broliams ir kunigams, nenorėjusiems pripažinti Rusijos stačiatikybės.

Lankantis Univo Lavroje, igumenas dr. t. Teodoras (Tarasas Martyniukas) itin besidomintis ir ieškantis vis naujų duomenų apie savo pirmtaką, pasakojo, kaip 2000 m. ilgai prašyta leidimo patekti į Vladimiro kalėjimo archyvą, kaip pagaliau gavo laukimą – išmelstą dokumentą susipažinti su Klementijaus Šeptyckio byla. Medžiagos būtinai reikėjo beatifikacijos bylai – t. Teodoras buvo Dievo tarno Klementijaus Šeptyckio beatifikacinės bylos postulatorius. Deja, susipažinimui su kalinio byla duota labai mažai

laiko. Tik praėjus gerokam dešimtmečiui straipsnio autorei, dirbusiai prie Dievo tarno M. Reinio dokumentų buvo leista susipažinti ir su palaimintojo K. Šeptyckio byla. Sukauptą medžiagą apie K. Šeptyckį straipsnio autorė perdavė tėvams studitams, kurie nuoširdžiai džiaugiasi šia dovana.

Dr. t. Teodoras svajoja parengti knygą, skirtą archimandritui Klementijui Šeptyckiui, kuris 2001 m. birželio 27 d. popiežiaus Jono Pauliaus II paskelbtas palaimintuoju.

T. Teodoras Popiežiškajame orientalistikos institute apgynė disertaciją “Caratteristica giuridica dei gradi della consacrazione monastica. Il Tipico generale dei monasteri studini nei contesto della tradizione monastica e del CCEO” (Vienuolinio pašventinimo laipsnių (laiptų) juridinė charakteristika. Galutinis studitų vienuolynų Tipikonas vienuolinės tradicijos kontekste ir Rytų cerkvių kanonų kodekse), kuri 2010 m. išleista italų kalba kaip monografija (312 p.). T. Teodoras ne tik pasakojo ir rodė palaimintojo Klementijaus Šeptyckio vardo įamžinimo vietas Unive, bet ir padovanojo knygų, kuriose atskleista šio vienuolyno istorija (dedikuotais leidiniais pasinaudota ir šiame straipsnyje). Straipsnio autorė dėkinga Šv. Bazilijaus Didžiojo ordino Ukrainos provincijos protoigumenui t. Pantelejmonui (Mychailui Salamachai) OSBM už sudarytą galimybę pabuvoti Unive ir susitikti su Studitų ordino Unevo Lavros igumenu dr. t. Teodoru.